

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

br
17/
292

Flygblad utgifvet af Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Utdrag ur Riksdagens protokoll lördagen den 2 maj 1908.

Första kammaren. Nr 46. Om politisk rösträtt för kvinnor.

Herr Sæve: "— Men nu synes det mig vara alldeles uppenbart, att med principen om allmän rösträtt låter det icke förena sig att undantaga öfver hälften af landets medborgare från denna rösträtt. Och det skydd de proportionella valen skulle gifva minoriteterna lärar väl blifva illusoriskt, när det icke ens skall komma hälften af nationens medlemmar till del. — —

— — när Riksdagen fattade sitt beslut förlidet år var det personlighetsprincipen som för den var den bestämmande normen; men har nu Riksdagen fastslagit personlighetsprincipen, bör den ock, synes det mig, icke kunna utan att brista emot logikens lagar bortse från densamma, när det blir fråga om kvinnorna. — —

Emellertid skulle icke jag påyrka utsträckning af rösträtten äfven för kvinnorna, om det icke vore min fasta öfvertygelse, att sådant skulle lända till samhällets bästa. De sociala frågorna få en allt större betydelse i våra dagar än förr. De tränga sig på oss, de komma oss allt närmare in på lifvet, och det dröjer helt säkert icke länge, innan de komma att ställas allra främst på den politiska dagordningen. Se vi nu närmare på dessa frågor, så finna vi emellertid, att en stor del af dem står i det intimaste samband med hemmets förhållanden, men när så är, är det tydligt att hemmens vårdarinnor, kvinnorna, också böra utöfva inflytande vid dessa frågors lösning; och detta allra helst som de i många fall synes hafva — kanske i högre grad än männen — förutsättningarne härför. Detta gäller åtminstone sådana frågor som röra barnavård, barnauppfostran, sjukvård, fattigvård, lagstiftning för nykterhet, sedlighet, kvinnors och barns arbete, m. fl."

EJ HEMLÄN

Herr Trygger: "Enligt min mening böra vi redan nu gifva ett otvetydigt bevis på, att vi värdera kvinnans insats i samhällslifvet, äfven det politiska. Vi böra i gärning erkänna, att många viktiga sociala och ekonomiska spörsmål — af hvilka en del rent af uteslutande beröra kvinnan — erhålla en bättre utredning och en lyckligare lösning, om kvinnorna så att säga officiellt inbjudas att däri uttala sin mening. — —"

Herr Sjöcrona: "Jag har tillåtit mig säga, att denna fråga måste lösas, lösas snart. Hvarför detta? Jo därför, att ett medgifvande af rösträtt för kvinnan alldeles icke är någon männens hyllningsgård utan endast och allenast ett uppfyllande af rättfärdighetens kraf. För 50 till 60 år sedan utgjorde de kvinnor, som erlade skatt till stat och kommun ett försvinnande fåtal. Inom de s. k. bildade klasserna försörjde sig de kvinnor, som saknade förmögenhet eller underhåll af föräldrar, hufvudsakligen med illa aflönad sömnad eller också arbetade de såsom privatlärarinnor. Arbetsklassens kvinnor voro väl till allra största delen sysselsatta i hemarbete eller i det med hemlifvet nära för-enade jordbruket. Förhållandena äro numera helt annorlunda. Vi veta alla, att kvinnor i storartad omfattning användas i statens, kommunernas och enskilda bolags tjänst, och att de få alla erlägga skatt till stat och kommun lika väl som männen. De äro därför numera i samma mån som männen beroende af samhällslifvets verkningar, af samhällets lagar och författningar. Huru är det möjligt, att, då så är förhållandet, neka kvinnorna rätten att deltaga i val af de ombud, som hafva att pålägga skatterna och stifta lagarna? Mina herrar! En sådan vägran får icke längre vara möjlig, ty den vore orättfärdig, och all orättfärdighet bör, så snart ske kan, undanröjas. Huru kan man väl tala om, att vi nästa år skola här i landet införa allmän rösträtt, om mera än hälften af Sveriges medborgare skola vara från rösträtt uteslutna?"

Herr Bergström: "Det är ett annat område vidt skildt från det, jag nu berört, som också det otvifvelaktigt är värdt uppmärksamhet med hänsyn till föreliggande fråga, och det är det inflytande som det har på hela nationens intellektuella ståndpunkt, att kvinnan icke har samma rättigheter och ansvar som mannen. De af Darwin först framlagda och bevisade lagarna om ärfthighet och anpassning torde väl nu vara erkända af en hvar, som något djupare inträngt i de lefvande organisationernas historiska utveckling. — — Dessa lagar lära oss, att hvarje organ, hvarje förmögenhet hos en lefvande organism — människan inberäknad — som icke vidare har bruk eller kommer till användning degenereras ja, kan helt försvinna. Det måste så-

ledes ligga en stor fara i att undantränga kvinnorna från verksamhetsområden hvilka som helst, som kräfvat intelligens och energi, och denna fara sträcker sig äfven till mannen, emedan efter ärfvlighetens lag förslöandet af kvinnans förmögenheter äfven fortplantar sig på den manliga afkomman. Hela nationens intellektuella nivå regleras således i viss mån häraf. För de gamla kulturfolken var denna sats känd och erkänd. De uttalade den meningen, att okunnighet var den bästa häfstängen för att hålla ett folk i slafveri“.

Herr von Möller: “— — Jag anser, att kammaren själf genom det beslut, som den fattade år 1906, uttalat sig för frågan, där den anhöll om en utredning. Jag förenade mig då uti denna anhållan, emedan det icke fanns någon möjlighet att få frågan genomförd. Nu är ställningen en annan.

— — jag hoppas, att kammaren i dag måtte fatta ett positivt beslut för att främja denna segslitna frågas slutliga lösning, där det endast handlar om att gifva den rätt åt halfva delen af svenska befolkningen, som den andra delen genom förra årets riksdagsbeslut fått sig fullt tillerkänd. — —“

Herr Blomberg: “— — Jag inser äfven fullt väl, att våra rösträttsifrande kvinnor, som under senare år så kraftigt samlat sig för att arbeta för utvecklingen af dessa sträfvanden och hvilkas leder därunder så starkt tillväxt, — — dessa kvinnor, som nu känna sig väl rustade och ägnade att ta del i det politiska arbetet, räkna som förloradt hvarje år, som går, innan de få till fosterlandets gagn utnyttja sin intelligens, sina insikter och sina samlade erfarenheter, och de vilja därför så fort som möjligt göra sina varma religiösa, humanitära och nationella intressen gällande. — —“

Andra kammaren. Nr 55. Angående ändrade bestämmelser i fråga om den politiska rösträtten m. m.

Herr af Callerholm: “Det är för ett rättfärdighetskräf, som vi kämpa, ett kraf, hvares betydelse och hvares giltighet vi äro så innerligt öfvertygade om, att vi icke kunna underlåta att söka ännu en gång åstadkomma, att när det vilande rösträttsförslaget kommer, det måtte komma så fullständigt, att alla i Sveriges rike, man som kvinna, måtte få sin rätt, då det gäller att afgöra nationens viktigaste frågor.“

Herr Braning: “— — Och jag gör detta särskildt med påpekande ännu en gång af det svåra missförhållandet i det hvilande förslaget, att detta endast rör *den ena hälften* af natio-

nen; äfven den andra hälften, den hvars intresse för allmänna angelägenheter alltmera manifesterat sig, den hvars krafter för det allmänna och samhällliga arbetet böra tagas i anspråk och som samhället icke har råd att hålla utanför, äfven denna hälft bör komma med i det förslag, som skall föreläggas valmanskåren till afgörande och pröfning, när den går att bestämma fysionomien af den Andra Kammare, som kommer efter oss här.“

Herr Pettersson i Södertälje: “Hvad särskildt orättvisan mot kvinnorna beträffar, har man från kvinnohåll påvisat, att det är två omständigheter, som göra, att denna orättvisa i våra dagar är mera kännbar, än den förut varit. Den ena är industrialiseringen af det ekonomiska livet och kvinnans indragande på arbetsmarknaden. Det kan vara svårt att utreda, huru dessa förhållanden uppkommit. Så mycket är dock visst, att man icke kan skylla enbart på kvinnans frihetsbegär och hennes obenägenhet att finna sig tillrätta med hemmets villkor, utan huvudorsaken lär väl vara, att fabrikerne i allt större utsträckning utföra det arbete, som förut utförts i hemmet, och att i sammanhang härmed fabrikerne tagit en stor mängd kvinnokraft i anspråk. På samma sätt förhåller det sig med affärskontor, ämbetsverk och skolor, och då samhället således behöfver kvinnans arbete på åtskilliga områden utom hemmet, är det uppenbart, att kvinnorna på dessa områden ha befogade intressen att göra gällande.

En annan omständighet, som har gjort denna orättvisa alltmera kännbar, är, att lagstiftningen lagt under sig det ena verksamhetsområdet efter det andra, inom hvilka individerna förut åtnjutit en mer eller mindre fullständig frihet. — —“

Herr Lindhagen: “— — är ju tillfället nu öppet att kunna fritt och oberoende af männens rösträttsfråga bedöma frågan om kvinnornas politiska rösträtt.

Denna senare fråga är för närvarande så aktuel, att jag är alldeles öfvertygad om, att, om regeringen med kraft framfört denna sak, hade den gått igenom. Men beträffande kvinnans rösträtt har man gjort alla möjliga kovändningar i Riksdagen och i det politiska lifvet. Hade man i stället beslutsamt redan från första början hållit rak kurs, styft bidevind, hade frågan icke befunnit sig på det stadium, hvarpå den nu står. — —“

Herr Johansson i Jönköping: “— — Sedan Riksdagen i princip godkänt förslaget om allmän rösträtt för män, synes mig såsom en enkel konsekvens häraf böra följa, att Riksdagen beslutar att bevilja politisk rösträtt jämväl åt kvinnor. Någon giltig grund synes mig icke finnas, som kan åberopas för en sådan anordning i samhället, att alla män skola hafva och alla

kvinnor sakna politisk rösträtt. Ett beslut, som går ut på bibehållande af ett sådant tillstånd, får oundgängligen öfver sig prägnen af en viss brutalitet, ett omotiveradt underkännande af hälften för den ena hälften af samhällets medlemmar. Man kan icke försvara ett sådant tillvägagående med att samhällets bästa fordrar en sådan åtgärd. Ty samhällets bästa är i lika hög grad kvinnornas som människens bästa, och kvinnorna lära nog vara i stånd att taga vara på sina intressen lika väl som männen. Efter min mening är det tvärtom ett samhällsintresse att bevilja rösträtt äfven åt kvinnorna, och jag är af den öfvertygelsen, att kvinnorna i lika hög grad som männen äro skickade att bevaka de angelägenheter, som böra bevakas för att samhällets väl skall främjas.“

Herr Lindh i Gäfle: “Kvinnan är på sätt och vis redan inne i det politiska lifvet. Hon har icke politisk rösträtt och icke valbarhet, men har redan hunnit så långt, att från och med detta hvar dag som går kvinnan skall mer och mer intressera sig för det politiska lifvet, och herrarne skola icke kunna tillbakavisa hvarje kvinna uteslutande till hemmet och familjen. Hon skall deltaga i allt fall, till dess hon omsider får denna rösträtt, som är den enda slutliga möjligheten att komma till både inflytande och ansvar.

— — Men likaväl som bland människens skara finnas många af allmänna angelägenheter intresserade, som äro oförhindrade att ägna sig åt dessa, likaväl skall det finnas många kvinnor, som skola vara i den ställning, att de utan vare sig förlust af tid eller uppoffrande af andra plikter kunna ägna sig åt dessa angelägenheter, och det är dessa kvinnor, som skola tagas i anspråk.

Då man talar om att uteslutande hänvisa kvinnan till hemmet, så tänker man till stor del endast på ett ringa fåtal af de ekonomiskt lyckligt lottade. Men tänker man ut tanken, går man till arbetarhustrurna och arbetarkvinnorna och ser, huru de få deltaga i arbete utom hemmet och huru de på alla sätt få bidra till de ekonomiska möjligheterna, så finner man, att kvinnorna i våra dagar sannerligen icke har plats endast vid håarden, i det hon många gånger måste till och med mera än mannen träda fram, när det gäller att offra sina krafter på det rena ekonomiska arbetet för tillvaron.

Man säger än, att kvinnan icke är mogen, och än, att tiden icke är mogen för denna frågas lösning. Jag tror för min del, att löses den icke snart, skall det visa sig, att den som icke är mogen, det är mannen.“

Herr Beckman i Djursholm: "Låt oss få mera manlighet, mera kraft i handling bland männen, men låt oss också få de egenskaper som äro kvinnans, hon som, såsom man framhållit, på ett alldeles särskildt sätt är initierad i just de särskilda företeelser, som i närvarande stund hela vårt statslif börjar att taga under sitt hägn. Jag menar därmed de sociala frågorna. I samma mån som politiken måste, hvilket parti vi än tillhöra, blifva mer och mer socialreformatorisk politik, i samma mån är det också tydligt, att kvinnans plats är henne där anvisad. — — Kvinnans rösträtt skall bereda vårt statslif ökad kraft och aflägsna många orsaker till misshälligheter".

Herr Eriksson i Grängesberg: "Men det är äfven ett annat skäl, som för mig varit af afgörande betydelse, och det är, att jag icke kan finna annat än att kvinnan har intressen att bevaka i det politiska lifvet. När vi sitta här och stifta lagar, bevilja anslag och lägga på nya skatter, se vi naturligtvis dessa frågor ifrån männens synpunkt, och vi kunna icke göra annat. En landtman ser saken från landtmannansynpunkt, en industriidkare från sin synpunkt och en ingenjör eller vetenskapsman ser den från en annan synpunkt, men alla se vi frågorna från *männens* synpunkt. Ingen här i kammaren och riksdagen förfäktar och ser saker ifrån de synpunkter, som kvinnorna anlägga därpå, och därför är det alldeles naturligt att vi män icke kunna bilda oss ett omdöme om de frågor, som kunna vara af betydelse för kvinnorna och icke gärna kunna tänka på kvinnornas sätt. Denna tanke har ofta trängt sig på mig, när vi gått att fatta beslut i vissa frågor, och det har hos mig väckt ett lefvande intresse att få vara med om att bereda kvinnorna medinflytande på samhällets angelägenheter i lika hög grad som männen."

Friherre Adelsvärd: "— — Det har sagts, att man icke vet, huru kvinnans rösträtt kommer att inverka på partiställningen; somliga säga, att den skall i hög grad stärka det socialdemokratiska partiet, andra säga, att den skall i hög grad stärka den konservativa, reaktionära uppfattningen, särskildt i religionsfrågor. Jag anser, att man icke har rätt att resonnera på det sättet. Om det öfver hufvud taget är rättvist, att kvinnan såsom medborgare också får utöfva inflytande på samhället, skall man icke låta leda sig af synpunkten, om denna hennes rösträtt kommer att inverka till stärkande af det ena eller andra partiet, ty det inflytande, som hon kommer att ha, kommer att på ett riktigt sätt inverka genom att i representationen gifva det rätta uttrycket för den allmänna uppfattningen inom sam-

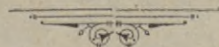
hället i dess helhet, där ingen kan förneka, att äfven hon är en af medlemmarna, som har rätt att göra sina intressen och sitt inflytande gällande.“

Herr Kjellberg: “— — det har alltid i högsta grad förundrat mig, att en hel del af dem, som äro så ömsinta, då det gäller att icke draga in kvinnan i det politiska lifvet, för att skydda henne åt hemmet och åt barnen, att så många af dessa, säger jag, icke tagit upp den frågan, huru vi skola anordna det, så att det ekonomiska samhällslifvet icke har de kraf på kvinnan, som den tyvärr alltjämt har. Kunna vi verkligen säga, att med det nuvarande ekonomiska samhällslifvet det är sörjdt för att kvinnan verkligen skall kunna ägna sig åt de hufvuduppgifter, som, bland annat, framhållas af motståndarna mot den kvinnliga rösträtten såsom ett skäl mot denna rätt? — —“

Herr Thorsson: “— — jag tror, att kvinnan skall, såsom själf medveten om hvilket upprifvande af hemmet detta brukande af hennes arbetskrafter ute på arbetsmarknaden är, vara mera villig än mannen att bidra till social lagstiftning, ägnad att i någon mån upphäfva de allra största olägenheterna af den moderna industrialismen. — —“

Herr Staaff: “— — och då jag för min del måste se en konsekvens utaf den manliga rösträtten i att nu gifva kvinnorna rösträtt och äfven valbarhet, då jag vidare icke kan glömma erfarenheten från den långa historien om männens rösträtt och hvart det tager vägen, då man nekar i årtal och tiotal af år att uppfylla ett äkta och rent rättfärdighetskraf, och då jag icke kan finna, att på något sätt i rösträttsfrågans nuvarande läge det kan vara något olämpligt, opraktiskt eller skadligt att medgifva äfven kvinnorna den af dem lifligt åtrådda medborgarrätten, så ber jag, herr talman, att få hemställa om bifall till den af mig med flere väckta motionen.“

Friherre Bonde: “— — Jag vill endast framhålla såsom min bestämda öfvertygelse, att det skulle vara till lycka och välsignelse för hela vårt land och för arbetet inom Riksdagen, om det förslag, som nu blifvit framlagdt, kunde blifva antaget. — —“

Helt rätt, och det är ingen som förtärlig, en älsven hon är
 en av medlemmarna som har fått en älsven som intressen och
 sin intressande ställning. — Det har alltid i högsta grad för-
 undrat mig, att en del av dem som äro så ömsinnade, då det
 gäller att icke häras in kvinnan i det politiska livet, för att
 skydda henne åt hemmet och åt barnen, att så många av dessa
 säga jag icke tärn upp den frågan, hur vi skola anordna det
 så att det ekonomiska samhällslivet icke har de fatala kvinn-
 garna som den värdige allmänt har. — Kan vi verkligen säga att
 med det nuvarande ekonomiska samhällslivet, det är något för
 att kvinnan verkligen har varit förtärlig och hultubbigt-
 tar som sådana, som icke har varit förtärliga, som icke har varit
 kvinnliga rörelser, såsom ett skal mot denna rätt.

Sprid detta blad!

Herr Thorsson. — Jag tror att kvinnan skall såsom
 till medveten om holligt upprättande av hemmet detta bid-
 kunde att hennes arbetskraft och på arbetsmarknaden är värd
 mera välför mannen att bidraga till sociala förändringar, sågnd
 att i nästan man upphäva de alla största olycksbarnen av den
 moderna industrin.

Herr Sandberg. — Och då jag för min del måste se en
 holligtvis ut till den manliga rörelsen i att de gifva kvinnans
 rörelse och älsven värdhet, då jag vidare icke kan ge någon
 svar på den frågan, hur vi skola anordna det, så att kvinnan
 icke skall bli ett offer för den moderna industrin, och då jag icke
 kan minna, att på något sätt i rörelsernas nuvarande läge
 det kan vara något olämpligt, oönskadt eller skadligt att med-
 gifva älsven kvinnans den av dem följt i andra medborgar-
 rörelsen, så det jag, herr talman, att få hemstålla om holligt till
 den av mig med holligt värdta motionen.

Herr Boman. — Jag vill endast framhålla såsom
 min bestämda önskan, att det skulle vara till födel och välf-
 ordning för holligt värde och för arbetet inom riksdagen, om
 det förslag som nu följt fram, kunde bli ett resultat. —

